

JOHN PEARSON

ALL THE
MONEY
IN DE THE
WORLD

Vertaling Jan van den Berg, Marjolein Meinderts,
Marieke van Muijden en Jaromir Schneider

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC™ om verantwoord bosbeheer te waarborgen. Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 1995, 2017 John Pearson
Oorspronkelijke titel: *All the Money in the World*
Copyright Nederlandse vertaling: © 2017 HarperCollins Holland
Vertaling: Jan van den Berg, Marjolein Meinderts, Marieke van Muijden en Jaromir Schneider
Omslagontwerp: HarperCollins US
Omslagbewerking: Véronique Cornelissen
Bewerking: Jaap Verschoor / Kantoor Verschoor Boekmakers, Heemstede
Boekverzorging: Peter Verwey Grafische Producties, Heemstede
Druk: Wöhrmann BV, Zutphen

ISBN 978 94 027 0123 4
ISBN 978 94 027 5536 7 (e-book)

NUR 402/400
Eerste druk december 2017

John Pearson asserts the moral right to be identified as the author of this work.

Eerder verschenen onder de titel *Painfully Rich* bij Macmillan, Great Britain, 1995.

Originele uitgave verschenen bij HarperCollins Publishers LLC, New York, U.S.A.

Deze uitgave is uitgegeven in samenwerking met HarperCollins Publishers LLC HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited.

® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOOFDSTUK 1

VADER EN ZOON

Jean Paul Getty was geen groentje in de wereld van het grote geld en wist als miljonairszoon heel goed welke problemen grote rijkdom met zich mee kon brengen. Zijn vader, George Franklin Getty, had het oorspronkelijke familiekapitaal opgebouwd tijdens de *Oklahoma oil boom* in 1903, maar net als bij grote bomen, waarbij het lastig is om je een beeld te vormen van het zaadje waaruit ze ontsproten zijn, overschaduwde het enorme fortuin van Jean Paul Getty het kleinere vermogen waar het uit voortgekomen was. Zonder de miljoenen van zijn vader waren de miljarden van Jean Paul Getty nooit binnen zijn bereik gekomen.

Toen Jean Paul al ruim in de zestig was, en even rijk als Croesus, was hij apetrots dat hij het bed deelde met een hertogin, een zus van een hertog, en met een verre nicht van de Russische tsaar. Hij had de vreemde gewoonte om aan mensen op wie hij echt indruk wilde maken uit zijn hoofd een gedeelte uit Lincolns *Gettysburg Address* voor te dragen, waarna hij aan het eind terloops opmerkte dat de naam Gettysburg afgeleid was van een van zijn voorouders, James Getty, die het grondgebied van de historische stad van William Penn gekocht had en naar zichzelf vernoemd had.

Het lijkt misschien vreemd dat de rijkste man van Amerika het nodig vond om zichzelf met zo'n voorvaderlijk statussymbool te rechtvaardigen, maar wat nog vreemder was dat het verhaal helemaal niet klopte. Gettysburg dankt zijn naam aan de familie Gettys; Jean Pauls voorouders hadden dus helemaal niets met de plaats van doen.

Het levensverhaal van zijn vader kon trouwens prima zonder

verzonnen opsmuk, zoals die in de Britse aristocratie gebruikelijk was. Het bevatte op zichzelf al voldoende sterke staaltjes waar je als Amerikaanse zoon ontzettend trots op mocht zijn. Maar Jean Paul had bijzonder ambivalente gevoelens ten aanzien van zijn vader en over de rol die hun curieuze relatie bij de creatie van zijn eigen fortuin gespeeld had.

Jean Paul werd in 1892 in Minneapolis geboren. Zijn vader, George, was destijds 37 en op die leeftijd al een bijzonder machtig man. Zijn moeder, Sarah Risher – donkere ogen, strak opgestoken haar en hangende mondhoeken die perfect bij haar ontevreden karakter pasten – was drie jaar ouder en van Nederlands-Schotse afkomst.

De Getty's kwamen oorspronkelijk uit Noord-Ierland en vertrokken aan het eind van de 18de eeuw naar Amerika, waar ze de smeltkroes van de Amerikaanse immigratiegolf volledig meemaakten. George werd in 1855 geboren en groeide op als kind van arme boeren in Maryland. Nadat zijn vader was overleden moest George (hij was toen zes jaar oud) zijn moeder op het land helpen tot zijn oom Joseph, een beruchte prediker van de blauwe knoop, hem naar een school in Ohio stuurde.

George was een sterke, hardwerkende jongen en het verdriet na zijn vaders dood maakte hem vastberaden om zich aan de armoe te ontworstelen. Van oom Joe leerde hij intussen de rigide voorschriften van het fundamentele christendom, een levenslange afkeer van de duivelse alcohol en een onwrikbaar vertrouwen dat de almachtige God de mensheid tegen armoede en zonde zou beschermen.

Tijdens zijn studie aan de Ohio University leerde hij Sarah Risher kennen. Ze was niet van plan haar leven met een onderwijzer door te brengen en liet George beloven dat hij advocaat zou worden. Ze bood zelfs aan haar bruidsschat te gebruiken om zijn studiegeld te betalen.

Het is niet meer dan terecht dat de naam van Sarah Getty nog

altijd verbonden is aan het reusachtige trustfonds dat het leven van haar familie zou beheersen, omdat zij er mede voor gezorgd heeft dat haar plichtsgetrouwe, hardwerkende, jonge partner goed geld verdiende en een geslaagd zakenman werd.

Nog geen jaar na hun huwelijk in 1879 rondde George zijn rechtenstudie aan de University of Michigan af en verhuisden ze onder druk van Sarah naar het welvarende Minneapolis, waar haar getalenteerde echtgenoot aan een succesvolle carrière in de verzekeringswereld begon. Toen ze begin dertig waren hadden George en Sarah een eigen huis in de chicste buurt van de stad, lieten zich rondrijden in een deftige tweespan en genoten veel aanzien in de bloeiende hoofdstad van de North Star State, Minnesota.

Het zakelijke succes had geen invloed op de puriteinse idealen van de Getty's. Integendeel zelfs. Van zijn puriteinse oom Joe had George een calvinistisch gevoel voor goed en kwaad overgenomen, waarbij aardse rijkdom als hemelse zegening beschouwd werd. Naar hun praktische overtuiging beloonde God eenieder die Zijn woord in de praktijk bracht en duivelse verleidingen afzwoer.

George en Sarah waren als vrome methodisten uiterst serieus en opofferingsgezind. George had op zijn twintigste een eed van geheelonthouding afgelegd en zou zich daar tot aan zijn dood aan houden. Tot zijn 35ste was zijn leven een toonbeeld van de voordelen die een vrome christelijke levensstijl met zich meebrengt. Hij had altijd naar Gods woord geleefd en had zich voorbeeldig van zijn taak in de wijngaard gekwetend, maar nu stond George, net als Job, voor een periode van kwelling en beproeving.

Toen hij algemeen erkend werd als rijkste man van het land, was een van Jean Paul Getty's meest dierbare bezittingen een sepiafoto van een klein meisje dat hij nooit gekend had. Ze had lange krullen met een grote strik en keek met een gevoelige blik in de lens.

Het was zijn zusje, Gertrude Lois Getty. Het meisje was in 1880,

vlak na het huwelijk van George en Sarah, geboren, maar overleed aan tyfus tijdens de epidemie die Minnesota in de winter van 1890 teisterde. Sarah raakte ook met de gevreesde ziekte besmet en hoewel ze die overleefde hield ze er een gehoorprobleem aan over dat steeds erger werd, tot ze rond haar vijftigste stokdoof was.

Voor George en Sarah was de dood van hun enig kind, 'de zonnestraal van het gezin', een verlies dat hun geloof op de proef stelde. Van de twee leek George er het meest door aangedaan. Hij zocht zelfs een tijdje zijn toevlucht in het spiritualisme om hun dochter terug te vinden en maakte een diepe religieuze crisis door.

Toen hij de klap uiteindelijk verwerkt had was hij standvastiger in het geloof dan ooit en nam zelfs afscheid van het methodisme ten faveure van het veel striktere Christian Science, dat hij de rest van zijn leven trouw zou blijven.

Alsof God duidelijk wilde maken dat hij zijn overstap goedkeurde, kreeg George niet lang daarna een teken. De veertigjarige Sarah, die tot dan toe pas één kind geboord had, raakte zwanger. De geboorte van hun zoon op 15 december 1892 was als een vervroegd kerstcadeau om het verlies van hun dochter te compenseren.

De Getty's beschouwden hun zoon als een godsgeschenk en koesterden hem als zodanig, maar George had nog een extra reden om zich om de kleine Jean Paul Getty te verheugen. Eindelijk had hij een nazaat om zijn naam voort te laten leven en een erfgenaam voor zijn lucratieve verzekeringshandel in de welvarende steden van het Middenwesten van de Verenigde Staten.

Sarah vernoemde het kind naar de neef van haar man, John Getty, maar het was typisch Sarah om de naam wel een vleugje Europese chique te geven door het niet als 'John' maar als 'Jean' te schrijven. Na verloop van tijd bleef er van de naam alleen nog het initiaal 'J' in de naam J. Paul Getty over, en binnen het gezin werd hij kortweg Paul genoemd. Maar er zat iets profetisch in de persoonlijke connectie met Europa die Sarah haar zoon met zijn eerste naam gaf. Europa en de Europese cultuur zouden in de

jaren die volgden een haast magnetische aantrekkingskracht op haar zoon en veel andere leden van de familie hebben.

Ofschoon hij uit de welvarende middenklasse kwam bood het leven met twee puriteinse ouders op leeftijd, getekend door het verlies van hun eerste dochter, de kleine Paul weinig plezier of gezelligheid. Hij werd in de watten gelegd en overdreven beschermd, en had daardoor een relatief eenzame, liefdeloze jeugd. Uit angst dat hij een ziekte zou oplopen ontmoedigde moeder Sarah contact met andere kinderen, en hoewel ze overdreven beschermend was wilde ze zich ook weer niet al te zeer aan haar zoon binden, voor het geval dat ze ook hem zou kwijtraken, net als zijn zusje.

Jaren later vertelde Paul zijn vrouw dat hij als kind nooit geknuffeld was, dat hij nooit een verjaardagsfeestje mocht geven, en dat ze thuis ook nooit een kerstboom hadden. De enige grote liefdes in zijn leven waren zijn aanzienlijke postzegelverzameling en zijn allerbeste vriend, de bastaardhond Jip.

Zijn claustrofobische kindertijd heeft Paul voor het leven getekend, en hij zou altijd een eenling met weinig interesse in de medemens blijven. Zijn gedachten en gevoelens gaf hij zelden of nooit prijs.

‘Ik ben heel lang in staat geweest een behoorlijke mate van controle te houden over het uiten van mijn emoties,’ schreef hij trots toen hij de tachtig ruim gepasseerd was.

Maar het saaie leven in het kleine, rigide gezin beïnvloedde de jonge Paul in nog meer opzichten. In plaats van het grauwe bestaan van het 19de-eeuwse, puriteinse Amerika passief te accepteren, voerde hij een geheime rebellie en probeerde voortdurend aan de verveling en beperkingen van het gezinsleven te ontsnappen. Hij was absoluut geen familieman, vandaar dat hij eigenlijk zijn hele leven onderweg was en pas op zijn oude dag rust vond. Als het aan Paul Getty zelf had gelegen, was hij zwerver geworden.

De zaken liepen voortvarend en George Franklin Getty had alle reden om een tevreden man te zijn – zeker toen hij plotseling een nieuw teken van hemelse goedkeuring kreeg. In 1903, toen Paul tien jaar oud was, leidde de Heer George naar Bartlesville vanwege een verzekeringskwestie in dit piepkleine plaatsje in Oklahoma, dat officieel nog steeds indiaans territorium was. Op dat moment had hij nog geen idee hoe verbazingwekkend een en ander voor hem zou uitpakken. Bartlesville stond aan de vooravond van de *Oklahoma oil boom*. Onder het onvruchtbare land bleek zich een van de grootste olievoorraden van de vs te bevinden, en George was precies op tijd gearriveerd om ervan te profiteren.

‘Er zijn mensen,’ zo schreef zijn zoon, ‘met een haast bovennatuurlijk gevoel voor olie in zijn natuurlijke vorm. En ik reken mijn vader tot die categorie.’

Misschien had hij dat ook wel, maar eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het allemaal begon met een speculatieve investering van 500 dollar in Lot 50, waarmee hij de olierechten van zo’n 450 hectare onontgonnen prairie even buiten Bartlesville verwierf.

De Heer had George echter op het goede spoor gezet. Toen ze in oktober op Lot 50 startten met proefboringen was het vrijwel meteen raak, en amper een jaar later had George zes bronnen in vol bedrijf. De prijs van ruwe olie lag destijds op 52 cent per vat en Lot 50 leverde per maand gemiddeld 100.000 vaten op.

Naast de hemelse hulp speelden meer prozaïsche factoren een rol bij de razendsnelle opbouw van zijn fortuin. Hij had al een behoorlijke spaarpot overgehouden aan zijn succesvolle verzekeringsbedrijf, hij wist hoe de hazen liepen en hij was gewoon een goudeerlijke zakenman.

In de drie jaar die volgden bouwde George zijn oliehandel, die hij *Minnehoma Oil* gedoopt had (een naam die niet afgeleid was van een of andere indiaanse schone, maar een zakelijke versmelting van *Minnesota* en *Oklahoma*), uit tot een bloeiend bedrijf. In 1906 was hij miljonair.

HOOFDSTUK 2

EEN EENZAME JEUGD

Paul was tien toen het gezin naar Bartlesville verhuisde en hij zijn vaders beroemde Lot 50-oliebron voor het eerst met eigen ogen zag. Het viel hem flink tegen. Omdat hij wist dat Bartlesville op indiaans grondgebied lag had hij een dorp vol roodhuiden, squaws en wigwams verwacht, maar groot was de teleurstelling toen bleek dat het in werkelijkheid een haastig opgetrokken industriestadje was dat naar de olie stonk en waar overal mannen in smerige overalls rondliepen.

Maar het was wel een leerzame en onvergetelijke ervaring voor een jongen om te zien hoe zijn vader zo gemakkelijk rijk werd. Dankzij dit intieme inkijkje in de oliehandel zou het hem weinig moeite kosten om in de toekomst hetzelfde te doen, mocht dat ooit nodig zijn. George ging er van het begin af aan van uit dat zijn zoon bij Minnehoma zou komen werken om hem te zijner tijd op te volgen. Hij moedigde de kleine Paul zelfs aan om zijn zakgeld op te sparen en twee Minnehoma-aandelen te kopen.

‘Nu moet ik voor jou werken,’ zei hij, terwijl hij hem de twee certificaten overhandigde. George had de gewoonte om te pas en te onpas zelfbedachte tegeltjeswijsheden te bezigen, zoals: ‘Een zakenman is zo goed als zijn informatiebronnen’. ‘Laat je daden luider spreken dan je woorden’, was er ook een.

Maar tijdens zijn kinderjaren en pubertijd raakte Paul niet bepaald geïnspireerd door de wijze woorden van zijn vader, noch van de hele oliehandel. Hij besteedde zijn tijd liever aan andere dingen.

In zijn verdere leven sprak hij altijd met eerbied en respect over

George. ‘Het was een groot man en een echte filosoof,’ zei hij dan op plechtige toon. ‘Hij leerde me alles wat ik weet.’

In werkelijkheid leerde Paul zichzelf alles wat hij nodig had en kwamen vader en zoon regelmatig stevig met elkaar in botsing. Zijn neef, Hal Seymour, zei ooit: ‘Wanneer Paul en zijn vader samen thuis waren, zaten ze elkaar altijd in de weg.’

Qua karakter leek Paul meer op zijn moeder dan op de daadkrachtige George. Hij had haar hangende mondhoeken, rusteloosheid en introverte karakter, en later openbaarde zich nog een andere overeenkomst tussen moeder en zoon. Vanwege haar doofheid ging Sarah een steeds geïsoleerder leven leiden en Paul begon dat kluizenaarsbestaan op latere leeftijd te kopiëren. Zelfs zijn stem droeg sporen van hun nauwe band. De overdreven duidelijk dictie die later een soort Getty-handelsmerk zou worden, had hij overgehouden aan de gesprekken die hij jarenlang met zijn hardhorende moeder voerde. En net als zijn moeder begon hij zich op hogere leeftijd steeds meer in zijn eigen wereldje terug te trekken. Neef Hal herinnert hem zich als ‘een extreme einzelgänger, zelfs voor een enig kind’.

In tegenstelling tot zijn ouders haalde hij weinig voldoening uit het christelijke geloof; zijn ware passie was literatuur. Toen hij tien was ontdekte hij het werk van G.A. Henty, waar hij tot op zijn oude dag een groot liefhebber van bleef. Henty had als schrijver van avonturenboeken een hele generatie schooljongens geïnspireerd door hen in hun verbeelding de meest kleurrijke passages uit de geschiedenis te laten beleven. De spannende karakters in zijn verhalen maakten dat ze hun stoffige leslokalen even konden vergeten. *Under Drake’s Flag*, *With Clive in India*, *With Moore at Corumna*: alleen de titels waren voor een eenzaam kind als Paul al een onweerstaanbare uitnodiging om even aan de saaiheid van het strenge christelijke gezin in Minnesota te ontsnappen en de spannende buitenwereld te leren kennen.

Nu George razendsnel fortuin maakte en regelmatig in Oklahoma verbleef, besloot Sarah dat het tijd was om opnieuw te verkassen. Ditmaal van de ijskoude winters op het platteland van Minnesota naar zonnig Californië. Ze voerde aan dat haar gezondheid te wensen overliet en dat ze behoefte had aan een warme, nieuwe omgeving. Zoals gewoonlijk was George het met haar eens.

Na een verkennend bezoek aan San Diego, dat ze wat te provinciaals vonden, kochten ze een lap grond aan de nieuw aangelegde South Kingsley Drive, op de hoek van de destijds nog onverharde Wilshire Boulevard. Hier, aan de rand van Los Angeles, lieten ze een prachtig huis bouwen.

De Getty's hadden maar weinig hechte vrienden en door de verhuizing bleven er daar alleen nog maar minder van over. Ze dronken geen alcohol en bezondigden zich nergens aan, en door Sarahs toenemende slechthorendheid raakte het gezin steeds verder geïsoleerd. Toen er nog geen efficiënte gehoorapparaten bestonden was het voor een gezin waarin de moeder met deze bijzonder antisociale handicap behept was, erg lastig om in een nieuwe buurt te aarden. De Getty's waren meer dan ooit op zichzelf aangewezen. Ze leden een zelfredzaam en teruggetrokken bestaan; eigenschappen die Paul dus al vroeg meekreeg en op latere leeftijd ook op zijn kinderen overbracht.

George probeerde voor zijn zoon net zo strikt te zijn als voor zichzelf, maar hoe strenger hij zich opstelde, hoe nukkiger zijn zoon erop reageerde. Paul was als enig kind een behoorlijk eigenzinnig joch en omdat George zoals de meeste ouders dacht dat strakke discipline daarvoor de beste remedie was, stuurde hij hem kort na aankomst in Los Angeles als dagscholier naar de militaire academie. Paul haatte het: drillen, marcheren, uniformen en discipline waren niets voor hem. In de vier jaar die hij het er volhield maakte hij maar een handjevol vrienden en toonde zich totaal ongeschikt voor de militaire dienst. Toen hij afzwaaide was hij dolgelukkig dat hij zich weer in de privacy van zijn eigen kamertje in het huis aan Kingsley Drive kon terugtrekken.

Het was vroeger een algemeen geaccepteerde theorie dat in zichzelf gekeerde tienerjongens die erg veel lezen extra vatbaar waren voor seksuele verleidingen. Dat was bij Paul zeker het geval, en daar veranderde de strenge tucht van de militaire academie niets aan. Hij was een echte boekenwurm die door zijn klasgenoten 'Woordenboek Getty' genoemd werd en had een grondige hekel aan groepsactiviteiten zoals marsen, veldoefeningen en teamsporten. Het resultaat was voorspelbaar. Naast zijn liefde voor literatuur ontwikkelde hij een obsessie voor de andere sekse die hij zijn hele leven zou houden. Op het seksuele vlak had hij eindelijk iets gevonden waar hij echt goed in was.

Misschien was het zijn altijd even hoffelijke en charmante manier van doen ten opzichte van het zwakke geslacht ('Paul zei nooit nee tegen een vrouw – of ja tegen een man,' zoals iemand ooit opmerkte), of misschien wist hij gewoon precies wat hij wilde. Een eigenschap die op seksueel vlak, net als in zaken, vaak het gewenste resultaat oplevert. Paul ging er prat op dat hij op veertienjarige leeftijd zijn maagdelijkheid verloor. Als het al waar is, dient daarbij wel aangetekend te worden dat dat destijds voor een jongen uit een christelijk gezin in Californië aanzienlijk moeilijker was dan tegenwoordig. Voor Getty-begrippen was het bovendien een grote zonde, vandaar dat hij serieus op ramkoers lag met de extreem vrome, puriteinse George en Sarah.

Paul en zijn vader begonnen elkaar steeds meer op de zenuwen te werken. Een korte, zogenaamde economiestudie aan de University of Southern California in Los Angeles werd gevolgd door een even gefingeerde rechtenstudie aan Berkeley, maar de universiteit bleek ook al niks voor hem, vandaar dat de hopeloos ongelukkige zeventienjarige met hangende pootjes terugkeerde naar het ouderlijk huis aan South Kingsley Drive.

Paul was nog altijd heel erg zijn moeders kindje, en een godsgeschenk dat haar de kracht gaf om met haar doofheid en gevorderde leeftijd te leven. In plaats van hem volledig kwijt te raken kneep ze

dan ook liever een oogje toe voor zijn tekortkomingen en koos ze meestal partij voor hem als hij weer eens ruzie met zijn vader had.

Als een soort lokaas, en een manier om hem nog even thuis te houden, regelde Sarah dat zijn kamer een privé-ingang kreeg, met eigen sleutel. Het was echter typisch Sarah om, nadat ze een en ander geregeld had, bezwaar te maken tegen de vrienden die hij mee naar huis nam. Helaas voor haar kon ze er toen weinig meer aan doen. Net zomin als George kon ingrijpen toen hun zoon steeds meer interesse kreeg voor het bruisende nachtleven van Los Angeles.

Paul begon stiekem de auto van zijn vader te lenen. Een indrukwekkende vierdeurs Chadwick, die hij terwijl zijn ouders lagen te slapen stilletjes uit de garage duwde en gebruikte om samen met zijn vrienden meisjes op te pikken en naar nachtclubs te gaan.

Op een avond, nadat Paul weer eens een wegrestaurant bezocht had met vrienden die Sarah maar niks vond – en een paar meisjes waar ze nog minder over te spreken was – sloeg het noodlot toe. Een van de meisjes morste rode wijn op de bekleding, en hoewel ze hun uiterste best deden de boel schoon te maken kregen ze de vlekken er niet meer uit.

Toen George zag wat er gebeurd was, moet hij zich de harde waarheid gerealiseerd hebben: dat Paul de familiebolide niet alleen gebruikte voor nachtelijke pleziertjes, maar dat hij zich daarbij ook tegoed deed aan zijn persoonlijke *bête noir*, de duivelse alcohol! George' reactie schiep een precedent voor de toekomstige relaties binnen het gezin. De rust op South Kingley Drive zou nooit verstoord worden door stemverheffing van vaders kant. Zoals gewoonlijk nam Sarah het onmiddellijk voor Paul op en werd er met geen woord over het incident gesproken.

George had echter wel andere manieren om duidelijk te maken dat dit gedrag niet door de beugel kon. De volgende keer dat Paul de auto wilde pakken toen zijn ouders in bed lagen, kwam hij er tot zijn grote schrik achter dat zijn vader het achterwiel met een ketting aan een beugel in de betonnen vloer vastgemaakt had.

Toen het gezin vanuit Minneapolis naar het ruim 3000 kilometer zuidwestelijker gelegen Los Angeles verhuisde, was dit deel van Zuid-Californië nog niet het overbevolkte paradijs aan het eind van de Amerikaanse regenboog dat het nu is. Het goudkleurige landschap was nog ongerept, de oceaan nog kraakhelder en het bijna perfecte klimaat was nog niet aangetast door de producten van de olie-industrie waar George fortuin mee maakte.

De Getty's behoorden tot de eerste golf émigrés uit het Oosten die hun geluk kwamen zoeken, maar zelfs hier vonden ze dat niet. De geneugten van het buitenleven in de Golden State waren gewoon niet aan George en Sarah besteed. Voor de toegewijde olieman George draaide alles nog steeds om zijn ruim 1500 kilometer oostelijker gelegen olievelden, en Sarah was behoorlijk teleurgesteld in de cultuur en voorzieningen in Los Angeles. Het lag dan ook voor de hand dat het huis dat het stel had laten bouwen een sfeer van de oude wereld ademde, in plaats van dat ze genoten van wat hun nieuwe omgeving te bieden had.

Paul kocht zijn eerste eigen huis pas toen hij de zestig al ruim gepasseerd was. Het statige Tudor-pand Sutton Place was duidelijk geïnspireerd op de ouderlijke woning tussen de sinaasappelboomgaarden aan Wilshire Boulevard, met zijn smalle vensters, rijkversierde gevelspitsen en gepatineerde draagbalken, en paste waarschijnlijk perfect in de wereld van een denkbeeldige Getty-voorvader. In huize Getty vierde nostalgie sowieso hoogtij, want toen George een paar jaar later vond dat hij voldoende geld verdiend had om Paul en Sarah mee te nemen op een lange, gezamenlijke vakantie, ging de reis vanzelfsprekend naar Europa.

In deze periode situeerden schrijvers als Henry James en Edith Wharton hun romans bijna allemaal in Europa om hun helden en heldinnen echt beschaafd te laten overkomen. De Amerikaanse elite beschouwde Europa destijds nog als de bakermat van alle historie, kunst en beschaving.

Die obsessie voor Europa leefde echter veel sterker bij miljonnairs van de oostkust dan bij de Californische nouveau riche, zo-

als George en Sarah. Het is trouwens interessant dat ten tijde van de zorgvuldig geplande, drie maanden durende roadtrip van de Getty's langs de belangrijke Europese hoofdsteden filmmakers uit New York in de Hollywood Hills een tegencultuur stichtten die Europa met een eigentijdse versie van Amerika zou gaan veroveren. De blik van de jonge Paul Getty was vanaf dat moment echter niet meer op Amerika maar op het oude continent gericht.

Zoals vrijwel alles wat het gezin deed, kwam het idee voor deze reis van Sarah. Als het aan George had gelegen was hij gewoon op de zaak in Oklahoma gebleven, maar Sarah stond erop, dus werd de beroemde Chadwick Tourer ingescheept. De eerste etappe van de reis ging naar Liverpool, waar ze een chauffeur met bijna onverstaaanbaar accent oppikten, om vervolgens vliegensvlug naar Frankrijk door te rijden. Ze hadden geen tijd te verliezen.

De Getty's waren enthousiaste maar weinig inschikkelijke reizigers; dat had Paul dus duidelijk niet van een vreemde. In Parijs overnachtten ze twee weken in Hôtel Continentale, een pleisterplaats van zakenlieden en handelsreizigers, in plaats van in het mondaine Ritz, dat George zich gemakkelijk kon veroorloven. De reis voerde vervolgens over stoffige wegen langs Monte Carlo, Rome, Genève, Amsterdam en Londen, waarna ze de *Aquitania* terug naar New York pakten.

Voor de jonge man met golvende hardos en een oogje op vrijwel elk meisje dat hij zag, was de hobbelige tocht een levensbepalende ervaring. Hij was dol op reizen en het slapen in hotels. Hij genoot van de rijkdom en avontuurlijke mogelijkheden van de Europese steden, maar voelde zich geremd door de aanwezigheid van zijn twee belegen ouders: een strikte methodist met gehoorproblemen en een geheelonthoudende, moralistische wedergeboren Christian Scientist. De achttienjarige Paul kon niet wachten om al deze fascinerende plaatsen in zijn eentje te verkennen.

Eenmaal terug op South Kingsley Drive was Sarah verheugd dat haar rusteloze zoon interesse voor de Europese cultuur toonde,

en ondanks haar angst om hem kwijt te raken steunde ze hem in zijn ambitie om in Oxford te gaan studeren. George was minder enthousiast. De dromerige torentjes van Oxford waren niets voor hem, maar Sarah wist hem over te halen de plannen financieel te steunen in de vorm van een maandelijkse toelage van 200 dollar. Na een korte reis naar Japan stak de twintigjarige jongeman in augustus 1912 opnieuw de oceaan over, maar ditmaal alleen.

De reis was behoorlijk comfortabel. Hij bleef natuurlijk een telg van een Amerikaanse miljonair, dus ademde de trip de sfeer, zij het vaag, van een *grand tour* zoals opgroeiende kinderen van de Europese aristocratie vroeger maakten om cultuur te snuiven en kennis op te doen, alvorens zich serieus met het familiekapitaal bezig te gaan houden. Deze Europese reis zou een soortgelijk effect op Paul hebben, maar niet exact zoals zijn ouders verwacht hadden.

De reis was een behoorlijke onderneming voor een jonge Amerikaanse einzegänger met beperkt cultureel besef, maar net als bij zijn vrouwen bleek Paul ook hier bijzonder handig en zelfbewust in het behalen van zijn doelstellingen. Hij had George zover gekregen een aanbevelingsbrief voor hem te regelen via een van zijn voormalige juridische makkers, de advocaat William Howard Taft, die het inmiddels tot president van de Verenigde Staten geschopt had. Eenmaal in Europa aangekomen kocht hij een tweedehands Mercedes, liet zich een aantal kostuums aanmeten op Savile Row en begaf zich naar het onwaarschijnlijke einddoel van zijn reis: Oxford University. Hij arriveerde er in november, toen het eerste semester al ruimschoots begonnen was.

Vóór de Eerste Wereldoorlog was Oxford nog een erg gesloten gemeenschap, en de onbekende Amerikaanse jongeman zonder lokale connecties, die bovendien zijn opleiding aan de universiteiten van Los Angeles als Berkeley niet afgemaakt had, leek er op het eerste gezicht weinig te zoeken te hebben.

In de praktijk bleek dat echter behoorlijk mee te vallen: het voorbereidend onderwijs van de gemiddelde Oxfordstudent in die tijd was van bedroevend laag niveau en Paul was bovendien

helemaal niet naar Oxford gekomen om te leren. Net als Jay Gatsby had hij zich puur bij het elitaire instituut aangemeld om zich een Oxfordman te kunnen noemen, en vanzelfsprekend slaagde hij daarin.

Dankzij de aanbevelingsbrief van de Amerikaanse president werd hij voorgesteld aan de voorzitter van het deftige Magdalen College, de classicus dr. Herbert Warren, die na enige tijd met de zelfingenomen jongeman uit Californië doorgebracht te hebben iemand van zijn school als mentor aanstelde om hem de fijne kneepjes van de economie bij te brengen. Paul werd ook lid van de St Catherine's Society, die destijds nog niet volledig bij Oxford hoorde, maar waardoor hij wel colleges kon bijwonen – wat de meeste studenten in die tijd overigens hoogst zelden deden. Het vinden van onderdak in het centrum van de stad leverde hem geen enkel probleem op.

Hoewel hij later claimde dat hij in de periode in Oxford 'min of meer op Magdalen woonde' en bezwoer dat 'de mannen van Magdalen hem als een van de hunnen accepteerden', was hij geen volwaardig lid van Magdalen of de Oxford University, maar dat weerhield hem er niet van om er regelmatig mee te schermen. Later in zijn leven zou hij nog vaak pochen hoe hij op het deftige Magdalen een plek in het hart van de Britse upperclass had verworven.

'Mijn eerste vriend op Magdalen was de broer van de huidige graaf van Portarlington, George Dawson-Damer,' vertelde Paul altijd vol trots. Goede tweede was 'His Royal Highness, the Prince of Wales', die ook lid van Magdalen was. 'We noemden elkaar "David" en "Paul",' merkte Getty vaak nonchalant op, 'en het was het begin van een hechte en warme vriendschap die bijna een halve eeuw zou duren.'

Het is altijd onduidelijk gebleven hoe lang Paul precies op Oxford doorbracht, of hij er ook daadwerkelijk het 'diploma' behaalde dat hij beweerde te hebben gehaald, en hoe 'hecht en warm' de levenslange vriendschap met de toekomstige koning van Engeland echt was, maar dat deed allemaal weinig ter zake. Wat

belangrijk was dat Paul hier op Oxford eindelijk een wereld had leren kennen die hij echt aanbad en benijdde. Een paar vrienden van Magdalen nodigden de rijke jongeling uit Californië uit om bij hen thuis het destijds populaire Edwardian Weekend door te brengen, en later beschreef hij de huizen vol nostalgie als ‘indrukwekkende landhuizen die in de toenmalige eindfase van het edwardiaanse tijdperk van een ongekende schoonheid waren’.

Deze wereld vol aristocratie, statige villa’s, grandioze kunst en, niet te vergeten, beeldschone, mondaine vrouwen, vormde een schril contrast met het simpele, zonnige Californië en de grauwe olievelden van Oklahoma. Het was een wereld die de rest van zijn leven een onweerstaanbare aantrekkingskracht op hem zou uitoefenen.

Er bestaan twee soorten snobs: insiders die hun uiterste best doen om het plebs buiten de deur te houden, en outsiders die zichzelf ervan proberen te overtuigen dat ze erbij horen. Paul viel overduidelijk in de tweede categorie. Het was een van zijn grootste ambities om een plek te veroveren in de denkbeeldige maar sacrale wereld van titels, respect, oud geld en Europese adel – een wereld waarvan hij bij Magdalen een glimp had opgevangen vlak voordat Europa in diepe duisternis gehuld werd.

Na Oxford had Paul totaal geen haast om naar Californië terug te keren. Hij ontpopte zich als een bijna dwangmatige reiziger om maar niet terug te hoeven naar de ondraaglijke saaiheid van South Kingsley Drive. Al snel zat hij achter het stuur van zijn Mercedes, op weg naar wat inmiddels zijn favoriete stad was: Parijs. De zomer bracht hij door in Rusland, de herfst in Berlijn, en vlak voor kerst arriveerde hij in Wenen, waar hij het plan opvatte om begin 1914 een bezoek aan Egypte te brengen.

Paul begon langzamerhand een beetje in geldnood te raken, en dat leidde onvermijdelijk tot problemen met zijn vader. Van de 200 dollar die hij maandelijks op zijn rekening kreeg kon hij prima rondkomen, maar als hij om een extraatje vroeg kreeg hij

steevast een zure reactie van George, die zich steeds meer begon te ergeren aan de Europese escapades van zijn losbandige zoon.

Paul was inmiddels al meer dan een jaar onderweg, en het was tegen zijn 21ste verjaardag, die hij doorbracht aan boord van een roestige kustvaarder die hem naar Alexandrië bracht, dat zijn zoveelste verzoek om extra geld bij zijn vader in het verkeerde keelgat schoot. Tot het uiterste getergd door wat hij zag als voortdurende uitpattingen en mateloosheid van zijn zoon deelde George hem doodleuk mee dat hij de 15.000 aandelen Minnehoma Oil die op Pauls naam stonden, teruggenomen had. Paul reageerde furieus, waarmee hij iets van de woede en rancune toonde die hij, nu hij tegengewerkt werd, jegens zijn vader koesterde.

Nadat hij erop aangedrongen had dat hij zijn aandelen terugkreeg, beschuldigde Paul zijn vader van ernstig gemeen gedrag ten aanzien van zijn enige zoon. Hij herinnerde hem er fijntjes aan dat William Randolph Hearst toen hij 21 werd van *zijn* vader de krant de *San Francisco Examiner*, inclusief een gebouw van minstens 3 miljoen dollar, gekregen had. Hij tierde verder dat hij zich 'niet van zijn geboorterecht zou laten bestelen' en sloot af met de mededeling dat de houding van zijn vader hem geen andere mogelijkheid liet dan 'hem als een vijand aan te pakken'.

Het leek erop dat Sarah de boel wederom wist te sussen. Ze stuurde hem een lieve brief waarin ze schreef hoe graag ze naar hem toe wilde vliegen; aan het begin van de zomer had ze George zelfs zo ver dat ze de Atlantische oversteek zouden maken om hun zoon in Parijs op te zoeken, samen een korte vakantie te vieren en vervolgens met het hele gezin terug naar huis te vliegen.

In juni 1914 was het gezin Getty na lange tijd herenigd. Ze logeerden weer in Hôtel Continentale en Paul vond het een geschikt moment om zijn ouders over zijn ambities voor de toekomst te vertellen. Omdat hij van plan was om veel te blijven reizen en in kosmopolitische kringen te verkeren, had hij besloten dat hij diplomaat zou worden. En mocht dat onverhoopt niet lukken, dan schrijver.

Sarah leek zijn besluit te steunen. George zei niets.

Ondanks zijn beperkingen was George Getty natuurlijk niet helemaal achterlijk en in bepaalde opzichten begreep hij zijn zoon zelfs beter dan Paul zelf. In plaats van tijd en geld te verspillen aan rondreizen door Europa kon Paul zich beter vestigen op een veilige plek waar hij thuishoorde: in het familiebedrijf, waar hij kon leren de touwtjes in handen te houden en beslissingen te nemen, zodat hij goed voorbereid was om de zaak later van George over te nemen.

Dit keer waren mondiale politieke gebeurtenissen George gunstig gezind. Doordat Frankrijk en Duitsland bijna in staat van oorlog waren, kon Paul in 1914 niet terug naar Europa om zich in de diplomatieke wereld van beide landen te verdiepen. Voor George een uitgelezen kans om Paul een deal aan te bieden waarvan hij wist dat hij hem niet zou weigeren.

Het was een keihard zakelijk voorstel waarbij Paul een bedrag van 10.000 dollar kreeg om fortuin te maken in de oliehandel van Oklahoma, net zoals George elf jaar eerder gedaan had. George benadrukte dat het geen gift was, maar een investering van Minnehoma Oil. De behaalde winst zou terugvloeien naar het bedrijf, maar Paul zou een commissie van 30 procent krijgen. Hij ging akkoord.

De omstandigheden waren aanzienlijk moeilijker dan toen George in Bartlesville arriveerde en min of meer toevallig met zijn neus in de boter viel. De concurrentie was inmiddels moordend en grote bedrijven zoals Standard Oil waren op het toneel verschenen, waardoor het voor gelukszoekers veel moeilijker was om een olierijk stuk grond te vinden, pachtcontracten af te sluiten en fortuin te maken. Maar omdat Oklahoma gigantisch groot is, met een van de grootste oliereserves van de vs, viel er voor vastberaden oliezoekers nog genoeg te ontdekken. George was ervan overtuigd dat Paul, als hij eenmaal aan het grote geld en succes geroken had, voor de bijl zou gaan.